

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disputatio prima de existentia prædestinationis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

DISPUTATIO PRIMA.
DE EXISTENTIA ET ESSENTIA
Prædestinationis.

NOMEN prædestinationis tripliciter usurpari solet. Primò in ampla quadam & larga significatione, pro decreto scilicet, prædefinitione, seu prædeterminatione æternæ cuiuscunque rei à Deo efficiente in tempore. Sic eam accepere Dionysius de divinis nominibus, Author Hypognofticon libro 6. Iidorus libro 1. sententiarum cap. 18. Hieronymus super caput 1. ad Ephes. ubi ait, Prædestinatio est prædefinire. Et D. Augustinus tractatu 68. in Joannem, dicens: Deus fecit futura ea prædicando. Et de prædestinatione Sancti. cap. 10. prædestinatione sua Deus ea præcivit quæ futuræ essent. Quam acceptionem, non strictam, sed generalem esse docent Hugo Victoriam libro 1. de Sacramentis parte 2. cap. 21. & D. Thomas hic art. 1. ad 2.

Secundo usurpari solet prædestinatio, pro determinatione seu deputazione reprobatorum ad æternam supplicium. Sic Augustinus libro 15. de civitate cap. 1. Fulgentius libro ad Monimum cap. 17. 28. & 29. Prosper ad 10. & 11. objectionem Vincentianam, & Concilium Valentinum capite 3. ubi ait: Fidenter fatemur prædestinationem electorum ad vitam, & prædestinationem impiorum ad mortem. Cæterum hanc etiam acceptionem à proprietate significationis deficere, ex eo convincitur, quod punitio, seu æterna damnatio, non est finis rationalis creaturæ, quem prædestinatio respicere debet.

Tertiò prædestinatio cum omni proprietate sumitur, pro transmissione creaturæ intellectualis ad æternam beatitudinem: qualiter prædestinationis nomen, quotiescunque absolute profertur, accipiendum esse docent communiter Theologi, & de illa sic accepta disputant cum Magistro 101. dist. 40. & 41. & cum D. Thoma hic quæst. 21. De hac etiam eleganter differunt plures ex SS. Patribus, præsertim Augustinus in libris de prædestinatione Sanctorum, de dono perseverantiae, & de natura & gratia. Prosper contra Callicorem, & ad objectiones Gallorum. Fulgentius libro 1. ad Monimum, & Anselmus libro de concordia prædestinationis cum libero arbitrio.

ARTICULUS PRIMUS.
An homines prædestinentur à Deo?

Hæc difficultas in triplici sensu agitari potest. Primus est, an de facto sit ponenda in Deo hominum prædestinatio? Secundus, an illa fuerit Deo conveniens? Tertius, an supposito quòd aliqui homines salventur, necessarium fuerit illos à Deo prædestinari, & in vitam æternam, absolute & efficaci decreto præordinari? & in omnibus hæc solvenda.

Tom. 11.

S. 1.

*Existencia & convenientia prædestinationis breviter
suadetur.*

Dico primò: Dari in Deo prædestinationem. Hæc conclusio certa & indubitata fide tenenda est, de ejus enim veritate à nemine dubitatum est, præterquam ab aliquibus Gentilibus, qui divinam providentiam negaverunt, & in quorum persona dicitur Job. 22. *Nubes latibulum eius, nec nostræ considerat, & circa cardines cæli perambulat.* Veleitiam ab Atheistis, qui negantes immortalitatem animæ, negaverunt consequenter prædestinationem ad gloriam: de quibus dicitur Sapient. 2. *Et nescierunt sacramenta Dei, nec speraverunt mercedem iustitiæ, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum.* Veldenique ab aliquibus hæreticis qui infallibilitatem & certitudinem divinæ prædestinationis, cum libertate & contingentia nostrorum actuum conciliare non valentes, aut non volentes, negaverunt homines à Deo prædestinari.

Probatur ergo primò conclusio ex variis Scripturæ testimoniis: dicitur enim ad Romanos 8. *Quos prædestinavit, hos & vocavit.* Ad Ephes. 1. *Prædestinavit nos in adoptionem filiorum Dei, per Iesum Christum Actuum.* 23. *Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Et alibi passim, sub electionis nomine hæc veritas traditur, ratioque Divi Thomæ hic articulo 1. ad hanc formam redacta, illam sua let. Ratio transmissionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ, prædestinatio appellatur; Athæa ratio existit in Deo ab æterno, cum quidquid in tempore exequitur, ab æterno in sua mente dispositum habeat: Ergo datur prædestinatio in Deo.

Vel aliter (ut à varietate sententiarum circa prædestinationis essentiam pro nunc abstrahamus) potest ratio Divi Thomæ proponi. Quidquid Deus in tempore exequitur, ab æterno in sua mente disponit, & æternâ voluntate decernit, cum nec voluntas ejus aliquid de novo in tempore velle, nec ejus intellectus aliquid de novo intelligere seu disponere possit, ratione immutabilitatis physicæ, vel moralis: de quo Tractatu præcedenti: Sed Deus in tempore plures homines & Angelos ad gloriam transmittit. Ergo hanc transmissionem ab æterno in suo intellectu disposuit, suæque voluntate decrevit: Sed vel in actu intellectus disponente, vel in actu voluntatis decernente, vel in utroque simul, sita est prædestinatio: Ergo illa datur in Deo. Unde Bernardus in Tractatu de libero arbitrio, loquens de providentia Dei, ait quòd illa attingit à fine usque ad finem, hoc est ab ortu creaturæ, usque ad finem destinatum à Creatoro, sive in quem urget natura

A ji

Disp. 3.
art. 4.

in Bibli...

tura, sive quem accelerat causa, sive quem concedit gratia.

Dico secundò: Conveniens fuit Deum homines prædestinare.

Probatur primò ratione D. Thomæ hic art. 1. Ad divinam providentiam pertinet res in finem ordinare: Sed per prædestinationem creatura intellectualis efficaciter in finem ultimum (claram scilicet Dei visionem) dirigitur, & ordinatur: Ergo illa est Deo conveniens.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Finis ad quem res creatæ ordinantur est duplex: alter qui est naturæ creatæ proportionatus, quem scilicet res creatæ potest attingere secundum virtutem suæ naturæ; alter qui excedit vires & facultatem naturæ creatæ, scilicet vita æterna, quæ in clara Dei visione consistit. Sicut ergo conveniens est quòd Deus generali suâ providentiâ, omnes creaturas in fines eis connaturaliter debitos, efficaciter ordinet & promoveat. Ita etiam infinitæ ejus sapientiæ & bonitati congruit, ut per specialem aliquam providentiam, quæ prædestinatio appellatur, aliquos homines & Angelos, per auxilium gratiæ efficaciter ordinet & transmittat ad æternam beatitudinem. Ad illud enim ad quod non potest aliquid virtute suæ naturæ pervenire, oportet quòd ab alio transmittatur, sicut sagitta à sagittante mittitur ad signum: inquit S. Doctor. Unde Vates Regius loquens de electis ait: *Sicut sagitta in manu potentis, ita filii excussorum.* Quibus verbis, sagittis à sagittante excussis, quæ non proprio motu, sed illius impulsu, in scopum feruntur, aptissime prædestinatos comparat: quia cælestis gloria totius naturæ vires superat, altiusque assurgit, ut possit ad eam creatura rationalis pertingere, nisi speciali Dei ordinatione, seu prædestinatione, admodum sagittæ, ad illam transmittatur: juxta illud Isaiæ 49. *Posuit me sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me.* Cui etiam consonant præclara hæc Augustini verba in Psalm. 119. *Novit Dominus sagittare ad amorem, & non pulchrius sagitta ad amorem, quam qui verè verbò sagittat, imò sagittat cor amantis, ut adjuvet amantem; sagittat, ut faciat amantem.*

Probatur secundò conclusio Conveniens est quòd Deus se communicet creaturis intellectualibus secundum omnes ordines quibus potest illis se communicare, bonum enim est sui diffusivum & communicativum, ut ait Dionysius. Unde sicut Deus in ordine naturæ se communicat omnibus creaturis, eis largiendo esse, vitam, sensum, intelligentiam, omnesque facultates, potentias, & perfectiones connaturaliter debitas; & ad eum munificus est, ut etiam in malos divites sit, quibus innumera quotidie bona largitur: *Qui strem locis huius* (inquit Tertullianus) *super iustos & iniustos aequaliter spargit, qui temporum officia, elementorum servitia, totius geniture tributa, dignis simul & indignis patitur occurrere.* Et sicut etiam in ordine gratiæ, dona supernaturalia hominibus distribuit, illisque gratiam sanctificantem & auxiliantem largitur; ita etiam congruum fuit, ut aliquibus creaturis intellectualibus, in ordine gloriæ, per claræ suæ essentiae, suorumque attributorum manifestationem, se communicaret: non potest autem se hoc modo communicare, nisi præviâ prædestinatione; quia ut supra cum D. Thoma dicebamus, *ad illud ad quod non potest aliquid virtute suæ naturæ pervenire,*

2f. 126.

Libro de
patien:
tia.

oportet, quòd ab alio transmittatur: Ergo conveniens fuit aliquos homines & Angelos à Deo prædestinari.

Confirmatur: In creatura intellectuali est capacitas perveniendi ad istum finem, ut ostendimus in Tractatu de visione beata: Ergo convenientissimum fuit, ut in illum transmittatur & perduceretur à Deo per auxilium gratiæ.

Addo quòd, convenientissimum est, Deum sua attributa pluribus tam hominibus quam Angelis manifestare: Atqui per prædestinationem plurimum manifestantur divina attributa, tum quia finis prædestinationis est clara & inextinguibilis visio Dei ut est in se: tum etiam, quia in directione & transmissione creaturæ intellectualis in vitam æternam, mirum in modum relucet Dei potentia, sapientia, bonitas, misericordia, & justitia, ut constabit ex dicendis in discursu hujus Tractatus: Ergo &c.

§. II.

Solvitur tritum & commune argumentum quod contra prædestinationem fieri solet.

Non inutile forsitan erit diluere hic, & manifestè ostendere, stultam proflus esse illud illudiorum imperitorum vel pravorum quorundam hominum, in negotio salutis, satis vulgarem rationationem, qui sic de se argumentantur. *Si à Deo prædestinatus sum, salvabor si sum reprobis, damnabor; quocumque ergo modo, sive bene, sive male vixerò, salvabor si sum prædestinatus, & damnabor si reprobus sum.*

Hoc argumento delusus olim quidam Monachus, tempore D. Augustini, à religione detecit, & sicut canis reversus est ad vomitum, ut refert ipsemet S. Doctor libro de dono perseverantiæ cap. 15. Eadem rationatione & discursu moventur hæretici hujus temporis, ut necessitatem bonorum operum, & nostrorum ætuum libertatem excludant. Quare ad illos dirigi possunt lepida hæc Tertulliani verba. *O canes quos foras Apostolus expellit, latrantes in Deum veritatis! hæc sunt argumentorum ossa quæ obroditis.*

Huic igitur argumento cornuto, quod ex parte diaboli est, & quod multarum hæresum origo, fomes, ac seminarium fuit, dicendum est cum Augustino citato, illud à consistenda Dei gratia & prædestinatione non debere deterrere Catholicos: *Sicut* (inquit) *non deterrere à consistenda Dei præsentia, si quis de illa populo sic loquatur, & dicat: sive nunc rectè vivatis, sive non rectè, tales vos eritis postea, quales vos Deus fuerit esse præcivit: vel boni, si bonos, vel mali, si malos &c.*

Cur etiam in aliis negotiis, non pari modo ratiocinantur impii? Cur non dicunt: novus Deus hunc agrum v.g. hoc anno feracem fore, aut sterilem. Si feracem novit, sive à me cultus fuerit, sive non, uberes mihi fructus feret. Si sterilem, ergo talis erit, etiam si ipsum assidue coluerim. Vel prævidit Deus fore me doctum, vel non fore? Si primum, omnino doctus ero, sive studeam, sive non? Si secundum, etiam si nulli parcam labori, & totos impendam dies noctesque in studiis, nihil proficiam. Similiter prævidit Deus te hodie cenaturum, vel non? si pri-

nihil potest consequi finem per providentiam A
intentum, nisi per divinam providentiam: Ergo
nec potest aliquis consequi salutem æternam,
qui non fuerit ad illam prædestinatus. Unde Pros-
per in resp. 1. ad objectiones Gallorum: prædes-
tinationem (inquit) Dei nullus Catholicus negat. Et in
Epist. ad Rufinum de libero arbitrio: Prædestina-
tionem tam impium est negare, quam ipsi gratia con-
trahere.

19 Probatur insuper conclusio. Si ad salutem con-
sequendam sufficeret sola voluntas antecedens &
conditionalis salvandi homines, si ipsi velint, &
sola generalis providentia, quæ Deus decerneret
dare auxilia sufficientia, absque prædefinitione
& voluntate absoluta usus illorum, nulla esset B
differentia ex parte voluntatis divinæ inter præ-
destinatum & reprobum, & tota illorum discre-
tio proveniret ex libero hominis arbitrio: Sed
hoc est contra Apostolum 1. ad Corinth 4. di-
centem, *Quis enim te discernit?* &c. & contra Au-
gustinum 11. de civit. cap. 19. ubi docet discre-
tionem bonorum & malorum Angelorum fuisse à
Deo, & ait, *Inter sanctos Angelos & immun-
dos fuisse discretum, ubi dictum est: & divisit
Deus inter lucem & tenebras; solus quippe ille ista
discernere potuit.* Quod à fortiori de hominibus
sentiendum est, nam ut lepide ait Bernardus
serm. 2. de verbis Isaie: *Quid putas non discernet
inter glebas, qui discernit inter stellas?* Ergo
&c. Sequela Majoris est evidens, nam voluntas
antecedens, & generalis providentia, æqualis
est respectu omnium, & auxilia quæ ex illa pro-
veniunt, relinquunt voluntatem indeterminatam:
Ergo quantum est ex parte talis voluntatis &
providentiæ, nulla est differentia seu discretio
inter prædestinatum & reprobum, sed tota pro-
venit ex ipso libero arbitrio. Unde D. Prosper
in carmine de ingratia cap. 6. in fine, referens
sententiam Semipelagianorum, qui negantes
propositum Dei absolutum & efficax, dicebant
Deum velle omnes homines salvos fieri, si ta-
men vocanti Deo consentire voluerint, sic ha-
bet.

*Cum sine delectu, seu lex, seu gratia Christi,
Omniem hominem salvare velit: donumque vocantis
sic sit propositum, ut nullus non possit ad illud,
Libertate sua, propriaque vigore venire:
Sicque salus dignis salvari ex fonte volendi.*

20 Præterea, si quis salutem consequeretur sine
prædestinatione, & decreto efficaci & absoluto,
illum transmittente in vitam æternam, affectio
talis finis esset à casu, & præter intentionem Dei;
quod repugnat infinitæ ejus sapientiæ & provi-
dentiæ; & Deus ageret tunc non secundum consi-
lium voluntatis suæ, ut ait Apostolus, sed secundum
determinationem & propositum voluntatis
create; nec eligeret homines, sed potius ab illis
eligeretur: contra illud Christi Ioan. 15. *Non vos
me elegistis, sed ego elegi vos.*

21 Denique hæc sententia Catharini, specialem
Dei dilectionem erga electos penitus evacuat,
non distinguit prædestinationem à providentia
generali ordinis supernaturalis, divinorum de-
cretorum & auxiliorum efficaciam enervat, alti-
tudinem hujus mysterii deprimit, pluraque alia
congerit & accumulatur absurda & inconvenien-
tia, quæ patebunt ex infra dicendis. Unde Ful-
gentius: *Omnia & vocationis nostra invidia, &
iustificacionis præmia, semper in prædestinatione
Deus habuit, quia in vocatione, & in iustifica-*

*Lib. 1.
ad Mo-
nimam
cap. 11.*

tionem, & glorificationem Sanctorum, gratia sua fa-
tura præstitit. Et rursus cap. sequenti: In illa
quippe immobilitate consilii, secundum bonum plac-
tum eius, quod proposuit in eo, in dispensatione plen-
tudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ
in cælis & quæ in terra sunt: in ipso ex æternitate di-
spostionis suæ, in prædestinatione jam fecit quæcum-
que effectum operis sui, tempore congruo factenda dispo-
suit.

§. IV.

Solvuntur obiectiones.

O Bjeccies primò: Si prædestinatio esset abso-
lutè ad salutem necessaria, sequeretur quod
reprobis non posset salvari, nec consequenter
ipsi imputari damnatio: Sed hoc non est di-
cendum: Ergo nec illud. Sequela Majoris pro-
batur: cum enim divinum decretum sit æternum
& immutabile, reprobis non potest prædes-
tinari: Ergo si prædestinatio sit ad salutem abso-
lutè necessaria, sequitur reprobis non posse sal-
vari.

Respondeo distinguendo Majorem. Repro-
bis non posset salvari: Potentià consequenti,
& in sensu composito, concedo Majorem. Po-
tentià antecedenti, & in sensu diviso, nego
Majorem: ad cujus probationem eodem modo
distinguendum est Antecedens, & neganda
Consequentia. Solutio est D. Thomæ hic art.
3. ad 3. & art. 3. ubi sic habet: *Non operatur deus
quod Deus possit non prædestinare quem prædestinari,
in sensu composito accipiendo, licet absolute consi-
derando Deus possit prædestinare vel non prædestinare.*
Eodem modo respondet Quæst. 6. de verit. ar-
tic. 4. ad 8. his verbis: *Dicitur communiter quod
hæc propositio, Deus potest non prædestinare prædes-
tinare, in sensu composito est falsa, in diviso vera, &
ideo omnes conclusiones illæ quæ sensum compositum im-
plicent, sunt falsa simpliciter.* Legendus est et-
iam quæst. 23. art. 5. ad 3. ubi inquit:
*Quamvis non esse effectus divina voluntatis non pos-
sit simul stare cum divina voluntate, tamen potest
tamen a deficienti esse effectum, simul stat cum divina volun-
tate. Non enim ista sunt incompossibilia: Deus vult
istum salvari, & iste potest damnari; sed ista sunt
incompossibilia: Deus vult istum salvari, & iste
damnatur. Idem proportionaliter dicendum est de
reprobis.*

Alii eandem solutionem sub aliis terminis
dicunt: dicunt enim, quod hæc propositio,
reprobis potest salvari sine prædestinatione, est vera,
si illa particula sine reduplicet supra potentiam:
falsa verò, si determinet verbum salvari: nam
licet reprobatio non tollat potestatem ad sal-
vandum, impedit tamen actualem ejus consecutio-
nem. Quæ etiam solutio sumitur ex D. Thomæ
quæst. 1. de potentia art. 5. ad 1. ubi ait: *illa
locutio, Deus non potest facere nisi quod præstitit se facere
rum, est duplex: quia exceptio post refertur ad potestatem
tamquam importatur per se potest, vel ad actum qui im-
portatur per se facere. Si primo modo, tunc locutio
est falsa, plura enim potest facere quam præstitit se fa-
ciendum: si autem secundo modo, sic est vera, & pro-
sus est, quod non potest esse quod aliquid fiat à Deo,
non sit à Deo præstitum.*

Objeccies secundo: Homo potest salvari per au-
xilia sufficientia ordinis supernaturalis, cum per
illa sufficienter ordineur & promoveatur ad vi-
tam æternam: Sed auxilia sufficientia proveniunt
ex voluntate Dei antecedente, & generali provi-
dentia ordinis supernaturalis: Ergo sine prædes-
tinatione

Antecedentem, & providentiam generalem ordinis supernaturalis.

Respondendo distinguendo Majorem. Potest salvari per auxilia sufficientia, poterit antecedenti, & ab actu divisa, concedo Majorem. Potentia consequenti, & conjuncta cum effectu, nego Majorem. Solutio patet ex dictis in precedenti.

ARTICULUS II.

Quis usus intellectus & voluntatis exigat prædestinationem, usque ad sui executionem?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

Certum est ad prædestinationem ex parte voluntatis divinae necessarium esse decretum absolutum & efficax, quo Deus intendat, statuat, ac decernat dare gloriam quibusdam Angelis & hominibus, & quo illos eligat ad gratiam, & ad merita quæ sunt media ad ejus affectionem necessaria, ut constat ex dictis articulo precedenti. Certum est etiam, ex parte intellectus divini requiri scientiam simplicis intelligentiæ, quæ Deum dirigat in formandis suis decretis, & quæ finis possibilitatem, & mediorum ad illum conducentium efficaciam & causalitatem demonstret. Ostendimus etiam in Tractatu de scientia Dei, scientiam mediam, futurum voluntatis nostræ consensum indagantem ac explorantem, ad prædestinationis negotium non esse necessarium, & de hoc iterum redibit sermo infra, quando agemus de certitudine prædestinationis, ejusque concordia cum libertate creata. Unde ad duos tantum actus præfens difficultas devolvitur. Primus est actus voluntatis qui executionem immediate præcedit, & appellatur usus. Secundus est actus intellectus qui electionem subsequitur, & vocatur imperium. Quæritur ergo primo, an ad negotium prædestinationis, præter electionem, seu decretum intentionis, quo Deus intendit dare gloriam prædestinatis, & gratiam ac merita quibus illam consequantur, sit necessarius in voluntate Dei alius actus, qui usus activus, seu decretum executionis, appellari solet, ut talia media executioni mandentur; Secundo dubitatur, an præter judicium regulans electionem, & illam antecedens, necessarium sit in divino intellectu imperium regulans usum & executionem.

In quo tres reperio sententias. Prima utrumque actum in Deo negat. Secunda primum admittit, & alterum rejicit. Tertia utrumque ad negotium prædestinationis necessarium esse existimat. Primam tuetur Vazquez hic disp. 83. cap. 3. & i. 2. disp. 47. cap. 2. Secundam defendit Suarez lib. 1. de essentia prædestin. cap. 14. Tertia vero communis est in Schola Thomistarum, eamque tenent ex Patribus Societatis, Bellarminus lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 9. Grando Tractatu 5. disp. 6. sect. 1. Herice, Ruiz, & alij cum quibus

Dico primo: Præter electionem mediorum ad ordinem intentionis spectantem, requiritur in voluntate Dei decretum executivum de iisdem mediis, ab electione aliqua ratione distinctum. Hanc conclusionem primo statuo, quia ex istius actus necessitate pender necessitas imperij di-

stincti à judicio regulante electionem.

Probatum ergo primo conclusio ratione fundamentali. Omnis actus in voluntate nostra re-
 pertus concedi debet voluntati divinae, si in suo formali conceptu imperfectionem non involvat: Sed datur in voluntate nostra usus ab electione distinctus: Ergo iste actus debet divinae voluntati concedi, & pro negotio prædestinationis admitti. Major patet: nam de rebus divinis, & de actibus divini intellectus & voluntatis, debemus philosophari juxta ea quæ videmus in rebus creatis, scilicet imperfectionibus. Minor autem quam negat Vazquez ubi supra, contendens in voluntate creata non dari usum ab electione distinctum, probatur primo ex D. Thoma 1. 2. quæst. 16. art. 1. ubi docet usum esse actum voluntatis moventis & applicantis potentias animæ ad suos actus. Et art. 4. in corp. ait quod usus sequitur ad electionem, Et in resp. ad 1. quod mediat inter electionem & executionem. Et quæst. 17. art. 3. ad 1. sic habet: Post determinationem consilij, quæ est judicium rationis, voluntas eligit, & post electionem ratio imperat ei per quod agenda est quod eligitur, & tunc demum voluntas alicujus incipit uti exequendo imperium rationis.

Secundo probatur eadem Minor ex doctrina quam tradit idem S. Doctor locis citatis, præcipue quæst. 16. art. 4. in corpore, ubi docet voluntatem duplicem habitudinem ad volitum dicere: unam secundum quod est in voluntate per quandam proportionem, & alteram ad volitum habendum realiter; & quia ad primam spectat electio, & ad secundam usus, infert usum esse post electionem. Ex qua doctrina potest hæc formati ratio contra Vazquem. Actus conjungens voluntatem cum volito solum affectivè, distinctus est essentialiter ab actu conjungente voluntatem cum volito ut realiter habito: At electio solum primo modo conjungit voluntatem cum volito, nam ex vi illius volitum non habetur in re: usus autem realiter eam conjungit cum volito, cum ex vi illius potentia exequentes applicentur, & effectus statim sequatur: Ergo electio & usus essentialiter distinguuntur.

Confirmatur: Actus habentes idem objectum materiale, sub diversis rationibus inspectum, essentialiter distinguuntur: Sed electio & usus idem objectum materiale, sub diversis rationibus inspicuntur: Ergo essentialiter distinguuntur. Major constat in intentione, fruitione, & simplici complacentia, quæ licet circa finem versentur, quia tamen illum sub diversis inspicunt rationibus, essentialiter distinguuntur. Item hæc conclusio, Terra est rotunda, prout attingitur per medium mathematicum pertinet ad Astrologiam, & prout demonstratur per medium physicum, seu à materia singulari abstractum, spectat ad Philosophiam, ut docet S. Thomas supra quæst. 1. proemiali art. 1. ad 2. Minor autem probatur. Licet electio & usus terminentur ad media, tendunt tamen in illa sub diversis rationibus; nam media ad finem dupliciter considerari possunt, primo ut effectus in genere cause finalis in ordine intentionis, secundo ut causa illius in ordine executionis: cum autem electio ad ordinem intentionis pertinet, usus vero ad ordinem executionis; hinc fit quod electio terminetur ad media prout sunt effectus finis, quocirca ad finem non terminatur nisi tantum ut quo, prout est ratio appetibilitatis mediorum; usus autem terminatur ad media, prout sunt causa

causa finis in ordine executionis; & ideo terminatur ad finem non ut causam, sed ut effectum: Ergo electio & usus idem objectum materiale sub diversis rationibus inspicunt.

- 31 Probatur secundò conclusio ex dicendis disputatione sequenti. In sententiâ D. Augustini, & S. Thomæ datur electio ad gloriam, omnino liberalis, prævisionem meritorum præcedens, & voluntas ejusdem gloriæ, merita prævisâ supponens; & consequenter non liberalis, sed ex justitia, ut ostendemus disputatione sequenti: At nisi iste duplex actus voluntatis divinæ circa gloriam, quorum alter spectat ad ordinem intentionis, & alter ad ordinem executionis, distinguatur in Deo, hoc non potest subsistere, ut ex ibi dicendis constabit: Ergo hoc duplex decretum, intentionis & executionis, ab æterno debet in divina voluntate constitui.

Dico secundò: Præter judicium regulans electionem, constituendum est in Deo imperium, regulans usum & executionem.

- 32 Probatur primò conclusio ex illis verbis Psalmi 148. *Ipsè dixit & facta sunt, ipse mandavit & creata sunt.* Et ex illo Genesim 1. *Fiat lux, & facta est lux, & vidit lucem quod esset bona &c.* Quæ verba Augustinus libro imperfecto de Genesi ad litteram cap. 5. intelligit de actu divini imperii, & ait: *In eo quod dixit, imperium ejus intelligitur: in eo quod factum est, potentia: in eo quod placuit, benignitas.*

Probatur secundò ex D. Thomæ quæst. præcedenti art. 1. ad 1. ubi ait: *Præcipere de ordinandis in finem, competit Deo, & secundum hoc convenit ei ratio prudentiæ & providentiæ.* Et in hac quæst. art. 4. in corp. *Providentiæ (inquit) est ratio in intellectu existens, præceptiva ordinationis aliquorum in finem.*

- 33 Probatur tertio conclusio: Præter decretum electivum pertinens ad ordinem intentionis, datur in voluntate Dei decretum executivum, ut præcedenti conclusione ostendimus: Ergo præter judicium antecedens electionem, & eam regulans, debet admitti in Deo alius actus intellectus, qui supponat electionem, & ad eam subsequatur, & regulet usum & executionem, qui non potest esse alius, quam actus imperij. Consequentia patet: nam ad multiplicationem virtuales actuum voluntatis in Deo, necessario debent etiam multiplicari virtualiter actus intellectus, cum diversus actus voluntatis indigeat diversâ directione intellectus.

- 34 Confirmatur: Quia præter intentionem finis datur in voluntate Dei electio mediæ, ab illa virtualiter distincta, admittitur in divino intellectu, præter judicium regulans intentionem, judicium regulans electionem, à præcedenti virtualiter distinctum. Ergo similiter si præter electionem mediæ, datur in voluntate Dei alius actus virtualiter distinctus, pertinens ad ordinem executionis, debet pariter in intellectu divino recognosci actus imperij, supponens electionem, & regulans usum & executionem.

- 35 Denique suadet conclusio: In Deo est prudentia respectu actuum liberorum, sicut & aliæ virtutes intellectuales & morales, quæ in suo conceptu nullâ includunt imperfectionem: Sed actus proprius prudentiæ, ut differt ab eubulia, synesis, & gnomo, est imperium monasticum respectu propriarum actionum: ut docet S. Thomas, 2. 2. quæst. 47. art. 8. ubi ait principalem actum prudentiæ esse præcipere, Et quæst. 51. art. 2. &

4. eubuliam & synesim à prudentia simpliciter supra distinguit, per hoc quod eubulia sit bene consiliativa, synesis bene judicativa, prudentia autem bene præceptiva. Quam doctrinam sumptit ex Aristotele 6. Ethic. cap. 9. ubi eubuliam docet esse rectitudinem consilii ad finem bonum simpliciter, per vias bonas, & tempore convenienti: deinde hæc verba subjunxit: *Propter quod circa eadem quidem prudentia est & synesis, non est autem idem synesis & prudentia: prudentia enim quidem præceptiva est, synesis autem judicativa solum.* Ergo in Deo recognoscendum est imperium monasticum respectu propriarum actionum, ad regulandum usum & executionem.

§. II.

Solvuntur argumenta in contrarium.

Contra primam conclusionem plura objicit Vazquez, ad demonstrandum non dari in voluntate creatura usum ab electione distinctum: Sed quia hæc pertinent ad tractatum de actibus humanis, ubi variè à nostris Thomistis diluuntur & solvuntur; ideo illis omisissis, alia argumenta hic subiciemus, ad probandum quod licet in nobis detur usus ab electione distinctus, in Deo tamen admittendus non sit.

Objicies ergo primò: Si daretur in Deo usus ab electione virtualiter distinctus, deberet ab æterno in Deo existere: Sed hoc non potest dici: Ergo nec illud, Major patet, nullus enim actus voluntatis divinæ potest in tempore incipere, alioquin Deus mutaretur, ut constat ex dictis Tractatu præcedenti; Minor verò probatur, Usus est applicatio potentie ad executionem & productionem creaturarum: At hæc non est ab æterno, sed in tempore, sicut & ipsa rerum productio: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Majorem: Debet ab æterno existere, quoad denominationem volentis, concedo Majorem. Quoad denominationem applicantis potentiam executivam ad opus, nego Majorem. Non enim est necesse quod actus voluntatis aut intellectus divini quoad omnem denominationem aut formalitatem, ab æterno in Deo existant: nam imperium in quo consistit actualis executio, etsi sub denominatione dirigentis, æternum sit, sub denominatione tamen exequentis in tempore existit. Similiter etiam quamvis usus quoad denominationem volentis media prout exequibilia, sit ab æterno; quoad denominationem tamen applicantis potentiam executivam ad opus, existit in tempore.

Objicies secundò: Ratio cur in nobis requiritur usus ab electione distinctus, est distinctio potentie exequentis ab intellectu & voluntate: Sed potentia exequens Dei, ne virtualiter quidem ab intellectu divino distinguitur, ut tenet frequentior Thomistarum sententia, & nos docuimus in Tractatu de scientia Dei: Ergo usus ab electione distinctus in Deo necessarius non est.

Confirmatur, & magis explicatur hæc ratio. Actus quo Deus in tempore exequitur, est imperium ipsum, in sententia quam ibidem ut veriorē & probabiliorem amplexi sumus: Sed usus ad imperium sequitur: Ergo nequit ad executionem applicari, nec consequenter in Dei voluntate constitui.

Ad objectionem respondeo, quod licet in Deo non distinguatur adæquate potentia exequens ab

Ab intellectu, distinguitur tamen in adæquate, vel saltem quoad munia; & hæc distinctio sufficit ut ad eius applicationem requiratur usus ab electione distinctus. Unde ad confirmationem, distinguo Majorem. Est imperium, quoad munus dirigens, nego Majorem. Et distinguo Minorem; sequitur ad imperium, ut dirigens, concedo Minorem. Ut exequens, nego Minorem, & Consequentiam.

41 Dices, Inter imperium ut dirigens & exequens, non est virtualis adæquata distinctio, sed vel in adæquata virtualis, vel solum quoad munia. Ergo nequit inter duas istas rationes media. Ergo nequit inter duas istas rationes media. Ergo nequit inter duas istas rationes media. Ergo nequit inter duas istas rationes media.

42 Sel nego Consequentiam, nam inter gratiam & meritum, & ut justificantem, solum est distinctio rationis; & tamen mediant inter utrumque conceptum dispositiones ultimarum, & dependentes ad unum, & supponentes aliud, ut docent Thomistæ in materia de justificatione, & confitentur ipsæmet Vasquez. Item intellectio ut distinctio, solum ratione differt à seipsa ut est contemplatio; & tamen inter illos conceptus mediat verbum realiter distinctum. Denique paternitas divina, ut forma hypostatica, in adæquate solum distinguitur à seipsa ut referente; & tamen inter illam, ut constituentem personam, & referentem, mediat generatio, quæ pro eo quod dicit in recto, virtualiter adæquate à paternitate distinguitur, ut ostendimus Tractatu sequenti. Non debet ergo inconveniens censeri, quod inter imperium divinum ut dirigens, & ipsum ut exequens, mediet usus adæquate distinctus ab illo, est inter illos duos conceptus sola inveniatur in adæquata distinctio.

Argumenta quæ militent contra secundam conclusionem, & quæ probant, præter judicium regulans electionem, non dari in Deo nec in nobis imperium regulans usum & executionem, Tractatu præcedenti proposita sunt, & soluta, & de hoc iterum erit agendum in Tractatu de actibus humanis, ubi de prædicto actu imperii fuisse differunt & disputant nostri Thomistæ contra Recentiores.

ARTICULUS III.

An, & in quo actu intellectus essentia prædestinationis consistat.

43 Examina actibus ad negotium prædestinationis ex parte voluntatis & intellectus divini requisitis, restat investigandum in quo ex illis essentia prædestinationis consistat: circa quod duæ occurrunt difficultates, breviter hic resolvendæ. Prima est generalis: an scilicet prædestinatio consistat essentialiter in actu intellectus, aut voluntatis, vel utriusque simul? Secunda specialis: supposito enim quod prædestinatio formaliter & essentialiter in actu intellectus sita sit, adhuc restat discutendum, an talis actus sit iudicium regulans electionem, vel imperium regulans usum & executionem?

44 Prima sententia docet essentiam prædestinationis in actu voluntatis eligentis aliquos ad gloriam, & media ad eius consecutionem; conno-

Tomus II.

A tando tamen ordinem ad intellectum ordinantem, & conferentem media inter se & cum fine, formaliter consistere. Ita Vasquez disp. 87. ca. 3. & plures alii ex Recentioribus, sequentes Scotum, D. Bonaventuram, Gregorium & Aureolum in 1. dist. 4. In quam etiam sententiam ut probabilior inclinatur Suarez lib. 1. de essentia prædestin. cap. 17.

Secunda in utroque actu essentiam prædestinationis ex æquo constituit. Pro qua referuntur A. lenfis, Egidius, Marfilus, Petrus de Tarantasia; & ex Recentioribus, eam ut probabilior amplexatur Herice, pro illa referens Molinam & Beccanum.

Tertia quæ est communis in Schola D. Thomæ, in actu intellectus adæquate essentiam prædestinationis consistere docet; licet supponat & connotet actum voluntatis, qui est electio mediocorum ad finem. Ita Capreolus, Ferrariensis, Cajetanus, Bannez, Gonzales, Alvarez, & alii quos referunt & citant Salmanticenses, & Joannes à S. Thomæ: eamque etiam tenent ex Patribus Societatis Bellarminus, Granado, Ruiz, & alii quos supra citavimus: quamvis aliqui ex illis in iudicio regulante electionem, Thomistæ verò in imperio regulante usum & executionem, essentiam prædestinationis constituent.

§. I.

Resolvitur prima difficultas, & prædestinationem in actu intellectus, non autem voluntatis formaliter consistere demonstratur.

45 Dico primo: quamvis prædestinatio actus voluntatis præsupponat & connotet, essentialiter tamè in recto, in actu intellectus consistit.

Prima pars conclusionis est certa, eamque Adversariorum argumenta inferius subjicenda suadent; & insuper potest probari ex eo quod prædestinatio est libera & efficax ordinatio, quæ per convenientiam & efficaciam media Deus destinatur seu transmittit creaturam rationalem in vitam æternam: At nulla ordinatio ad intellectum pertinens est per se libera, & efficax ad aliquem effectum, sed solum ut conjuncta divinæ volitioni & electioni: quia cum voluntas in agente intellectuali sit primum liberum, & primum movens quoad exercitium, est prima radix totius libertatis & efficaciam quæ in actibus intellectus reperitur. Ergo prædestinatio actum voluntatis præsupponit & connotat. Adde quod prædestinatio, ut infra dicemus, essentialiter consistit in actu imperii: At imperium actum voluntatis (mediocorum scilicet electionem; ex qua habet efficaciam) supponit & connotat. Ergo & prædestinatio.

46 Probat ergo secunda pars, de qua solum est difficultas & controversia. Primum quia prædestinatio est pars providentiæ, est enim perfectissima providentiæ, quæ creaturæ rationalis ad æternam beatitudinem efficaciter ordinatur: Sed providentiæ, licet supponat & connotet actum voluntatis, essentialiter consistit in actu intellectus, ut fuse ostendimus Tractatu præcedenti. Ergo & prædestinatio. Hanc rationem tangit D. Thomas quæst. 6. de verit. art. 1. his verbis: Sicut providentiæ consistit in actu rationis, sicut & prudentiæ cuius est pars, eo quod solius rationis est dirigere vel ordinare; ita etiam prædestinatio in actu rationis consistit dirigentis & ordinantis in finem.

47 Secundò probatur ex Augustino de bono per-

B

Disp. 8. art. 2.

47

fc

47 *Severantia* cap. 14, ubi ait: *Hac prædestinatio Sanctorum, nihil aliud est quam præscientia & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* At præscientia ad intellectum pertinet, ut per se est manifestum; & etiam preparatio non passiva ut patitur, sed agentis ut agat, ad intellectum spectat; ut expressè docet D. Thomas quæst. 6. de veritate art. 1. ad 8. & 12. Et in hac quæstione art. 2. ad 3. ubi sic ait: *Duplex est preparatio, quædam patientis ut patitur, & hæc preparatio est in preparato; alia est agentis ut agat, & hæc est in agente; & talis preparatio prædestinatio est, prout agens per intellectum dicitur se preparare ad agendum, in quantum præconcepit rationem operis faciendi.* Ergo prædestinatio non in actu voluntatis, sed intellectus, essentialiter & in recto consistit.

48 Denique suadet eadem pars. Prædestinatio essentialiter est ordinatio creature rationalis ad gloriam: quocirca D. Thomas illam definiens ait esse transmissionem creature rationalis in vitam æternam, & prædestinati in scriptura sacra, *Præordinati* appellantur: juxta illud Actuum 13. *Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Sed ordinare ad intellectum pertinet, & non ad voluntatem: Ergo & prædestinatio. Major patet, Minor verò probatur multipliciter. Primò ex Aristotele 2. *Metaph.* cap. 2. dicente quòd *Sapientis est ordinare*: quare opus naturæ dicitur opus intelligentiæ, ratione ordinis reperti in illo. Idem docet D. Thomas quæst. 6. de veritate art. 1. in corpore ubi ait: *solus rationis est dirigere & ordinare.* Et 2. 2. quæst. 83. art. 1. probat orationem esse actum intellectus, quia consistit in quadam ordinatione inferioris ad superiorem.

Secundò, Ordinate unum ad aliud, est unum cum alio conferre: Sed collatio unius cum alio, ad intellectum practicum spectat, sicut ad speculativum illatio unius ex alio: Ergo ordinare ad intellectum pertinet & non ad voluntatem.

Tertiò, Ordo rerum, secundum quòd à principio egrediuntur, & inter se invicem collocantur, pertinet ad artem quæ est habitus intellectus, ut docet D. Thomas quæst. 5. de veritate art. 1. ad 9. Ergo ordinatio rerum in finem, quæ ad providentiam spectat, ut ibidem ait S. Doctor, soli actui intellectus competere potest.

Quartò, Ordinare aliquid in finem, idem est quod dirigere illud in finem: Sed directio in finem ad intellectum spectat, & non ad voluntatem, quæ cum sit potentia cæca, non potest alias dirigere, sed ab intellectu dirigi debet: Ergo idem quod prius.

Denique, Ordinare pertinet ad superiorem, ut constat in rebus humanis: nam dux in exercitu ordnat quid à militibus agendum sit, Princeps in republica, quid vasalli facere debeant, Prælati in Religione, quid subditi debeant operari: Sed intellectus in homine est suprema potentia, & nobilior voluntate, ut docent Thomistæ in libris de anima: Ergo ordinare ad intellectum pertinet, & non ad voluntatem, quæ solum habet executivam ordinationem rationis, volendo unum propter aliud; quod non est formaliter ordinare, sed ordinem ab intellectu practicum sequi & supponere, ut eruditè expendit Cajetanus 1. 2. q. 17. art. 1. unde si objectum sine ordine proponatur, absque ordine etiam à voluntate appetitur.

49 Dices, *Habitum charitatis in voluntate reli-*

det, & tamen ordinativus est, cum ex impetio & ordinatione illius, actus aliarum virtutum finem charitatis attingant, & meritorum finem: ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 1. 4. art. 4. ex quo 2. 2. quæst. 23. art. 4. infer charitatem esse formam virtutum, quia scilicet ordinat actus illarum ad finem, qui in moralibus obtinet rationem formæ.

Respondeo habitum charitatis esse ordinativum motivè: hoc est movendo intellectum, ut per fidem, vel per prudentiam infusam, ordinet actus aliarum virtutum in finem supernaturalem: non talem elicitive, hoc est eliciedo actum ordinativum formaliter.

Dico secundo: Prædestinatio non importat ex æquo actum intellectus & voluntatis, sed adæquatè consistit in actu intellectus, connotando solum in obliquo actum voluntatis.

Hæc conclusio patet ex jam dictis: nam prædestinatio, ut supra dicebamus, est pars providentiæ: providentiæ autem non importat ex æquo actum intellectus & voluntatis, sed essentialiter consistit in actu intellectus, connotando solum in obliquo actum voluntatis: ut ostendimus Tractatu præcedenti, & expressè docet D. Thomas quæst. 7. de veritate art. 1. ubi ait: *Providentiæ includit scientiam & voluntatem, sed tamen essentialiter in cognitione manet, non quidem speculativa, sed practica.*

Adde quòd prædestinatio, ut dicemus conclusione sequenti, essentialiter consistit in actu imperii: Sed actus imperii est elicitive à solo intellectu, quamvis supponat electionem & motionem voluntatis, eamque connotet in obliquo, ut docet S. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 1. ergo & prædestinatio.

Adde etiam, quòd Augustinus supra relatus ait, prædestinationem nihil aliud esse quam præscientiam & preparationem, quorum utrumque ad intellectum pertinere monstravimus: Ergo actus voluntatis non constituit, etiam inadæquatè, prædestinationis essentiam, sed in obliquo solum & de connotato in ea importatur: ut constat etiam in prudentia, omnipotentia, & aliis virtutibus, & attributis, ad quæ necessario exiguntur actus utriusque potentie, & tamen ex illis non constatur in recto, sed in actu unius in recto consistunt, altero ingrediente tantum de connotato. §. II.

Alia difficultas expeditur.

Supposito quòd prædestinatio essentialiter in actu intellectus & non voluntatis consistit, restat discutiendum, an talis actus sit judicium regulans electionem, quo de mediis conveniuntur electionem, vel ipsum imperium supponit electionem, & regulans usum & executionem: manifestum est enim, prædestinationem in judicio regulante electionem ad gloriam non posse consistere, quia judicium illud non est de mediis ad finem prædestinationis ordinatis, sed de fine prædestinationis, prædestinatio autem in efficaci mediis ordinatione consistit. Unde D. Thomas quæst. 5. de veritate art. 1. ad 2. hoc statuit discrimen inter scientiam practica & providentiam, quòd illa est non solum de mediis, sed etiam de fine, providentiæ autem solum est de mediis ut ordinatis ad finem. Et quæst. sequenti art. 1. in corp. & in resp. ad 2. idipsum affirmat de prædestinatione, & docet quòd illa supponit electionem ad gloriam: quod etiam allerit hic art. 4. Tota ergo difficultas procedit de judicio regu-

regulante electionem ad gratiam, & media ad gloriam efficaciter conducunt; & de iudicio practico talem electionem subsequente, quod imperium appellatur. Pro cuius decisione

Dico tertio: Prædestinationem non consistere in iudicio regulante electionem, quo de mediis convenientia iudicatur, sed in iudicio practico subsequente electionem, quod imperium vocatur.

Hec conclusio est expressa D. Thomæ quaest. præcedenti art. 1. ad 2. ubi ait: *Præcipere de ordinanda in finem, competit Deo, & secundum hoc convenit iudicio prudentiæ & providentiæ.* Et in hac quaest. art. 4. dicit quod *prædestinatio est pars providentiæ, sicut & prudentiæ, est ratio in intellectu existens, præceptiva ordinationis aliquorum in finem.* Quibus verbis rationem fundamentalem nostræ conclusionis insinuat: Nam prædestinatio, utpote providentiæ, consistit in actu principali prudentiæ: Sed talis actus (ut ex Aristotele & D. Thoma vidimus art. præcedenti) est imperium: Ergo in actu imperii essentialiter consistit prædestinatio.

Præterea, Prædestinatio est ordinatio efficax mediis quibus electi infallibiliter vitam æternam consequuntur. Sive, ut ait Augustinus supra relatus, est *preparatio mediis quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* Sed iudicium electionem regulans, etsi sit ordinatio de mediis, non tamen est efficax ordinatio de his mediis determinatè, cum adhuc illo posito liberum sit Deo, non solum in sensu diviso, sed etiam in sensu composito, hæc aut illa media in ordine ad gloriam eligere: Ergo in prædicto actu essentia prædestinationis consistere nequit: unde cum illa in actu intellectus consistit, & non possit consistere in iudicio regulante electionem ad gloriam, ut supra ostendimus, restat ut consistat in iudicio practico subsequente ad electionem, & regulante usum & executionem, quod obtinet rationem imperii.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Prædestinatio, cum sit efficacissima, & omnino infallibilis, si in aliquo actu divini intellectus formaliter consistat, debet consistere in illo qui est omnium efficacissimus: Atqui actus iudicii antecedens electionem non est talis, sed solum actus imperii ad illam subsequens, & regulans usum & executionem; Ergo non in illo actu, sed in illo prædestinatio essentialiter consistit. Maior patet, Minor vero simul declaratur & probatur. Nam intellectus per iudicium præcedens electionem, iudicat tantum de convenientia mediis in ordine ad opus, unde ille actus explicatur per modum indicativi, ut si dicamus, *bonum est hoc facere, vel hoc est conveniens facere,* & pertinet ad illam habitudinem quam dicit voluntas ad finem per modum intentionis & affectus, & non ad eam quâ tendit in finem per modum executionis & causalitatis: unde in se non habet efficaciam ad executionem operis, nisi tantum radicaliter: posito enim iudicio de convenientia mediis, potest non sequi effectus, ob difficultatem executionis. Imperium autem superaddit quandam intimationem rei exequenti, movendo ad hoc quod fiat, & explicatur per modum imperativi, ut sic dicatur, *fac hoc;* pertinetque ad habitudinem quâ voluntas tendit in finem per modum executionis & causalitatis; quapropter stante imperio efficaci, non stat non sequi operationem & executionem mediis;

Tom. 11.

A Ergo imperium est actus intellectus practici omnium efficacissimus, ac proinde in illo inveniuntur omnia ad constituendam essentiam prædestinationis necessaria. Est enim ratione sui ratio ordinis mediis in finem, cum ad intellectum practicum ordinatio pertineat; & est efficax in virtute electionis præcedentis, actus enim voluntatis præcedens, virtualiter clauditur in actu subsequente: quod iudicio electionem præcedenti petere nequit. Licet enim illud sit ordinatio mediis in finem, caret tamen efficaciam, quam non potest habere ab electione subsequente; quia unus actus non dat efficaciam alteri, nisi vel insuat in ipsum, vel in eo virtualiter permaneat: ad quod requiritur quædam antecessio, seu prioritas, saltem virtualis, quam non habet electio respectu iudicii à quo regulatur, sed solum respectu imperii ad illam consequentis, quo regulatur usus & executio operis.

§. III.

Solvuntur obiectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem. In Scriptura prædestinatio appellatur propositum, electio, & dilectio. Matth. 22. *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso.* Et infra. *Prædestinavit secundum propositum voluntatis sue.* Ad Rom. 9. *Iacob dilexi:* Sed propositum, dilectio, & electio, sunt actus voluntatis: Ergo prædestinationis essentia in actu voluntatis consistit.

Confirmatur primò: Damascenus lib. 2. de fide cap. 9. dupliciter definit prædestinationem, dicit enim quod *prædestinatio est rerum procuratio quâ Deus fungitur.* Et rursus, *Providentiæ est voluntas Dei, per quam res omnes aptè congruenterque gubernat:* Ergo prædestinatio, quæ est quædam providentiæ, est actus voluntatis. Item Augustinus de prædest. Sanct. cap. 15. prædestinationem vocat, *propositum miserendi.* Et tandem D. Thomas in Opusculo de prædestin. cap. 1. ait: *Quamvis prædestinatio supponat actum cognitionis, nominat tamen actum voluntatis eligentis, ad ea quæ solâ gratiâ à voluntate conferuntur.*

Confirmatur secundò: Prædestinatio essentialiter est ille actus divinæ mentis, quo Deus destinat hominem ad gloriam: unde prædestinatio idem sonat ac præcedens destinatio, ut notat D. Thomas quaest. 6. de verit. art. 1. Sed actus destinandi, essentialiter est actus voluntatis, utpote decretum & propositum Dei: Ergo & prædestinatio.

Ad objectionem respondeo cum Divo Thoma loco citato in responsione ad primum. Quod *quia in actionibus anime, præcedens actus includitur quodammodo virtute in sequenti, & quia prædestinatio presupponit electionem, quæ est in actu voluntatis, ideo in ratione prædestinationis aliquid includitur ad voluntatem pertinens, & propter hoc propositum, & alia ad voluntatem pertinentia, in definitione prædestinationis quandoque ponuntur.* Et in resp. ad 2. ait: *Prædestinatio non est idem quod electio, sed presupponit eam, & inde est quod prædestinati, etiam electi dicuntur.* Addo quod sicut prædestinatio in Scriptura, interdum nominibus pertinentibus ad voluntatem significatur, ita sæpe nominibus ad intellectum spectantibus explicatur: ut ad Roman. 11. *Non repulit Deus plebem suam quam præcivit, id est præ-*

B 2

prædestinavit, ut explicat Augustinus de dono perseverantiæ cap. 17. Et 2. ad Timoth. 2. *Firmū fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc, novit dominus qui sunt eius.* Non potest ergo ex Scriptura efficaciter probari quod essentia prædestinationis in actu voluntatis aut intellectus consistat, sed hæc quæstio determinanda est discursu Theologico, & ex principiis Philosophiæ moralis, ex quibus conitatur providentiam, ac proinde prædestinationem, quæ est ejus pars, esse formaliter ordinationem mediorum, atque adeo dicere in recto actum intellectus practici, & in obliquo actum voluntatis.

61 Ad primam confirmationem eodem modo respondetur. Et ad D. Damascenum, dico quod sollicitudo & cura quam ponit in prima definitione, non est actus voluntatis, ut perperam intelligit Vazquez, sed actus intellectus, qui est imperium seu præceptum, ut expressè sentit D. Thomas 2. 2. quæst. 47. art. 9. dicens hanc sollicitudinem esse partem prudentiæ quæ in intellectu residet. Et in solutione ad 1. ait quod in præcepto & directione rationis sollicitudo consistit. In secunda autem definitione actum voluntatis ponit, vel quia ad prædestinationem præsupponitur, vel in illa virtualiter clauditur, juxta dicta, & idem dico ad D. Augustinum.

62 Locus D. Thomæ difficiliter explicatur. Plures dicunt illum mutasse sententiam: quod agrè sustineo, nisi quando ipsentet Præceptor Angelicus expressè aliquam sententiam retractat. Verius dici potest, opusculum illud D. Thomæ non esse: tum quia inter alia opuscula non invenitur: tum etiam quia in Romana editione, quæ cæteris præferenda est, in illius operibus non habetur, sed reperitur solum in fine primæ partis, Lugdunensis impressionis, factæ anno 1552, ubi ab aliquo studioso fuit insertum. Potest etiam responderi verba prædicti testimonii intelligi de actu cognitionis, respectu futurorum, quorum præscientia ad prædestinationem supponitur, ut docuit D. Thomas 3. parte quæst. 1. art. 3. ad 4. illorum scilicet (interprete Cajetano) quæ non causantur per prædestinationem. Non autem de scientia præparativa mediorum quibus finis prædestinationis obtinetur. Posteriora autem verba interpretari possumus de denominatione præsupposita & virtuali.

64 Ad secundam confirmationem negatur Minor: Nam licet destinatio connotet actum voluntatis, formaliter tamen est ordinatio mentis, per quam concipit agens ipsam rationem operis faciendi, ut explicat D. Thomas hic art. 2. ad 3. Unde si prædestinatio significat aliquando propositum exequendi talem ordinationem, est minus propriè.

65 Obijcies secundo contra eandem conclusionem, In illo consistit essentialiter prædestinatio, quo posita, & secluso quocumque alio, Petrus v.g. consequitur gloriam, & sine quo, quocumque alio posito, eam non consequitur; gloria enim est effectus præcipuus prædestinationis: Sed talis est actus voluntatis divinus; sicut enim impossibile est aliquem consequi gloriam sine voluntate Dei efficaci, ita repugnat quod Deus velit eam efficaciter alicui conferre, & quod illam non consequatur: Ergo in actu voluntatis prædestinatio consistit essentialiter.

65 Confirmatur primò: Prædestinatio, & providentia generalis quæ Deus provider etiam reprobis auxilia sufficientia ad salutem: solum di-

stinguuntur in hoc quod prædestinatio includit voluntatem efficacem dandi gloriam, providentiam vero generalis includit tantum inefficacem: Ergo cum idem sit constitutum & distinctivum re, prædestinatio in actu voluntatis consistet.

Confirmatur secundo: Prædestinatio & reprobatio ad eandem potentiam pertinent: Sed reprobatio est actus voluntatis, utpote detestatio & odium Dei, juxta illud ad Roman. 9. *Jacob dilexi, Esau autem odio habui:* Ergo & prædestinatio.

Ad objectionem, concessa Majori, nego Minorem. Si enim per impossibile Deus haberet solum actum voluntatis conferendi Petro gloriam, nec ex tali actu voluntatis subsequeretur actus imperii illum efficaciter ad gloriam ordinans, de facto Petrus eam non consequeretur. Unde ad probationem in contrarium, dico idem non stare: Deus efficaciter velle alicui gloriam, nisi eam suo tempore efficaciter consequatur, quia ex vi illius volitionis efficacia, tanquam ex prima radice sequitur actus imperii, qui est efficax ordinatio mediorum in finem vite æternæ. Unde hoc argumentum solum probat prædestinationem initiativè & radicaliter consistere in actu voluntatis, & illum in ejus essentia importari, saltem præsuppositivè, & de consecrato, ut antea declaravimus.

Ex quo etiam patet responsio ad primam confirmationem. Respondetur enim verum esse prædestinationem distinguere à communi providentia, per hoc quod includit de comotato actum efficacem divinæ voluntatis conferendi media efficaciam ad consecutionem finis; ex hoc tamen non inferitur quod essentialiter consistat in actu voluntatis, sed tantum quod consistat in actu intellectus, comotante efficacem volitionem, & eam in virtute continentem.

Ad secundam, concessa Majori, nego Minorem: Nam sicut approbatio, cum sit quædam examinatio simul cum judicio rationis, ad intellectum pertinet, ita & reprobatio. Unde D. Thomas hic art. 3. docet quod illa est pars providentiæ, sicut & prædestinatio: providentiæ autem, ut ostendimus Tractatu præcedenti, ad intellectum pertinet. Nec obstat quod Apostolus reprobationem, odium; & prædestinationem, dilectionem appellet: his enim nominibus appellatur ad significandum, quod utraque actum voluntatis supponit, ut supra vidimus ex D. Thoma. Sic idem S. Doctor 1. 2. quæst. 13. art. 1. ad 1. docet electionem collatione appellari, non quia essentialiter collatio sit, sed quia collationem factam per intellectum supponit. Et qu. 16. art. 1. ad 1. ait Augustinum asserere quod uti est reprobatio, non quia usus essentialiter sit ordinatio, sed quia tendit in objectum per rationem ordinatam.

Obijcies tertio contra secundam conclusionem. De conceptu prædestinationis non solum est ordinatio, sed etiam efficacia & motio quoad exercitium: At efficacia & motio ad voluntatem spectat, sicut ordinatio ad intellectum: Ergo de essentia prædestinationis in recto, non solum est actus intellectus, sed etiam actus voluntatis.

Respondeo ex supra dictis: Motionem voluntatis esse à voluntate, motionem autem ordinativam ab intellectu, in virtute præcedentis actus voluntatis, ut docet D. Thomas locis supra citatis. De essentia autem prædestinationis non est motio appetitiva, sed ordinatio motiva, & ideò est

est ab intellectu adæquate ut elicente; à voluntate autem solum remotè, originaliter, & antecedenter.

72 Dices: Esse volitivum ita est proprium voluntatis, ut nullo modo intellectui communicari possit: Ergo etiam esse motivum quoad exercitium.

Sed nego Consequentiam & partem. Ratio dilectum est, quia ratio volitiva est substantia actus voluntatis; efficacia autem motiva, non est substantia, sed modus ejus: unde sicut libertas pateris voluntati tribuitur ut primo principio, actui tamen intellectus ex subordinatione ad voluntatem communicatur, quia illa est quidem motus illius; ita ob eandem rationem intellectus efficacia motiva communicari potest, licet ratio volitiva illi communicari nequeat.

73 Obijes quartò contra ultimam conclusionem. D. Thomas 2.2. quæst. 49. art. 6. ad 3. ait: *In rebus ordinatis ad finem, quæ includitur in ratione providentiæ, importatur rectitudo consilij, & iudicij, & præcepti.* Ergo juxta D. Thomam, providentia & consequenter prædestinatio, non consistit adæquate in imperio, sed etiam in consilio & iudicio regulante electionem.

74 Respondeo rectitudinem consilij & iudicij importari in ordinatione, in qua providentia consistit, non constitutive & formaliter, sed virtualiter & præsuppositivè: tum quia sine illis rectitudo imperij subsistere nequit: tum etiam quia in actibus animæ ordinatis, præcedens clauditur virtualiter in sequenti. Unde ut docet D. Thomas quæst. 5. de verit. art. 1. ad finem corporis, *In prudentia quodammodo includitur, & voluntas quæ est de fine, & cognitio finis*: quia scilicet uterque actus ad illam supponitur.

75 Obijes ultimò contra eandem conclusionem. Prædestinatio est causa suorum effectuum: Sed imperium subsequens electionem, non est causa effectuum prædestinationis: nam in vi decreti seu electionis efficacia Dei, illi constituuntur futuri: Ergo in imperio electionem subsequente prædestinatio non consistit.

76 Confirmatur primò: Si per impossibile posita electione efficaci non sequeretur imperium, homines essent prædestinati, quia ex vi electionis subsistenti gloriæ consequerentur: Ergo antecedenter ad illud salvatur prædestinationis essentia.

77 Confirmatur secundò: Illud imperium cum supponat decretum efficax divinæ voluntatis, eiq; innaturatur, non est scientia simplicis intelligentiæ, sed visio eorum quæ ad finem prædestinationis conducunt: At scientia visionis suum objectum non causat, sed causatum supponit: Ergo imperium subsequens electionem, non causat prædestinationis effectus, ac proinde in illo prædestinatio non consistit.

78 Ad objectionem, concessa Majori, nego Minorem. Ad cujus probationem distinguo Antecedens: Constituitur futuri, inchoativè, & in ordine intentionis, concedo Antecedens. Complete, & in ordine tam intentionis quam executionis, nego Antecedens & Consequentiam. Sicut enim in sententia Suaris, & aliorum qui admittunt in Deo potentiam executivam, ab intellectu & voluntate virtualiter distinctam, ex hoc quod electio divinæ voluntatis sit efficax, non sequitur ex vi illius rem electam constitui complete futuram, ita ut necessarius non sit concursus potentia exequentis, quæ est posterior ipsa

A eò quod solum in suo ordine illam futuram constituat; ita nec in nostra sententia sequitur, necessarium non esse concursum imperij divini, sed solum colligitur illud cum efficaci electione esse infallibiliter connexum.

Ex quo patet solutio ad primam confirmationem: Dato enim illo impossibili, solum inchoativè homines essent prædestinati, non verò formaliter; nec in illo casu gloriæ consequerentur, sed solum esset gloria inchoativè futura, non tamen completè, nec executioni foret mandanda: quia ad executionem & productionem rerum non sufficit electio, seu decretum intentionis, sed præterea requiritur usus activus, seu decretum executionis, & consequenter imperium illud dirigens, ut constat ex dictis articulo præcedenti.

B Ad secundam, concessa Majori, distinguo Minorem. Scientia visionis suum objectum nõ causat, sed causatum supponit: quando est purè speculativa, concedo Minorem. Si sit eminèter speculativa & practica, nego Minorem & Consequentiam. Vel secundò distinguo eandem Minorem: Scientia visionis suum objectum non causat, reduplicativè ut visionis est, transeat. Ut est practica, & approbationis, nego. Utraque solutio latè fuit exposita in Tractatu de scientia Dei.

79

80

Disp. 3. art. 2. c. 3.

ARTICULUS IV.

C *An prædestinatio sit pars subiectiva vel objectiva divinæ providentiæ?*

S. I.

Referuntur sententia, & vera eligitur.

81 **C**ommunis consensus Theologorum est prædestinationem esse partem providentiæ. Ita D. Thomas in 1. dist. 40. quæst. 1. art. 2. & qu. 6. de veritate ar. 1. *Quare tota difficultas est in explicando quomodo sit pars, & an comparetur ad illam tanquam pars subiectiva, id est ut inferius essentialè ad superius, ita quòd providentia ut sic dividatur in quatuor vel quinque attributa virtualiter distincta: scilicet in providentiam naturalem, supernaturalem generalè, prædestinationem, reprobationem & providentiam ordinis hypostatici; eò ferè modo quo virtus moralis in Deo dividitur in misericordiam, justitiam, liberalitatem, &c. tanquam in diversa attributa, virtualiter inter se distincta. Vel solum sit pars objectiva illius, ita ut una & eadem providentia virtualiter indistincta attingat illos tres ordines, naturæ, gratiæ & unionis hypostaticæ, & solum ratione diversorum objectorum materialium ad quæ se extendit, diversa nomina sortiatur. Sicut scientia licet sit unicum attributum virtualiter indistinctum, dividitur tamè in scientiam simplicis intelligentiæ & visionis, approbationis & improbationis, &c. per ordinem ad diversa objecta materialia ad quæ terminatur, ut in Tractatu de scientia Dei declaravimus.*

82 **P**rima ergo sententia docet prædestinatione ab aliis providentiæ partibus distingui attributivè, sicut distinguuntur intellectus & voluntas, vel scientia & amor, & consequenter comparari ad providentiam ut sic, tanquam partem subiectivam illius. Pro hac sententia refertur Soto super Epistolam ad Roman. cap. 9. Illam insinuat Molina quæst. præcedenti art. 2. disp. 2. & proba-

Disp. 1. art. 3. c. 2.

B

ba

babilem reputat Suarez libro 1. de prædestinatione cap. 15. eamque expresse docet Herice disp. 22. cap. 7. Hanc etiam docuisse S. Thomam locis supra citatis asserunt Vasquez disp. 87. ca. 5. & Alarcon Tractatu 4. disp. 1. cap. 5. num. 10. Sed falluntur, nam in his locis illam ne leviter quidem insinuat S. Doctor, sed solum dicit prædestinationem esse partem divina providentia: quomodo autem sit pars, ibidem non explicat, sed solum art. 1. hujus quæst. ubi ait: *Prædestinatio quantum ad obiecta, est quedam pars providentia.*

- Unde
- 83) Secunda, & vera sententia, quæ in Schola Thomistarum communis est, asserit providentiam Dei esse unicam attributum, virtualiter indistinctum, & dividi in providentiam naturalem, supernaturalem generalem, prædestinationem, reprobationem & providentiam ordinis hypostatici, tanquam in diversas partes objectivas, & per ordinem ad diversa connotata materialia. Ita Cajetanus, Bannez, Nazarius, & alii, quos referunt & sequuntur Salmanticenses, cum quibus

Tract. 5.
disp. 5.
dub. 3.

Dico primò: Providentiam Dei esse unicam, simplicissimam, & virtualiter indistinctam, subindeque prædestinationem non esse partem subiectivam illius, nec ad illam comparari ut inferius essentiale ad superius univocum vel analogum.

- 84) Probatum conclusio ratione fundamentali. Unitas aut diversitas providentia desumitur ex fine ultimo intento ab ipso provisoro, & non ex finibus particularibus rerum provisarum: Sed tantum est unus finis intentus à Deo in providentia omnium rerum: Ergò tantum est una providentia. Major patet, tum ex D. Thoma 2. 2. quæst. 50. distinguente providentiam regalem, militarem, & æconomicam, ex diversis finibus provisoris, & non ex finibus intermediis & particularibus rerum provisarum. Tum etiam, quia providentia regalis & monarchica apud homines est unica in specie atoma, quia respicit omnia sub ratione unius finis universalissimi, qui est bonum totius regni. Adde, quòd si unitas aut diversitas providentia, ex finibus particularibus rerum provisarum desumeretur, tot essent providentia specie distincta, quot sunt fines particulares rerum, distincti secundum speciem; & alia esset providentia secundum speciem pro animalibus, alia pro cælis, alia pro hominibus quod nullus unquam dixit. Minor autem probatur: Finis Dei ultimus in productione, conservatione, vel mutatione omnium rerum, est communicatio suæ bonitatis, & manifestatio suæ gloriæ: juxta illud Pauli 1. ad Corinth. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Quo loco intendit Apostolus, quòd omnia creata & creanda in mundo, sunt propter electos, electi propter Christum, & ultimatè omnia propter gloriam Dei: Sed iste finis, ut patet, est unicus. Ergò est unicus finis in providentia omnium rerum à Deo ultimatè intentus.

- 85) Confirmatur primò: Etsi effectus per omnipotentiam producti sint plures, omnipotentia tamen est una, absque virtuali discrimine, prout ad omnes extenditur; quia omnes conveniunt in ratione communi creabilis, quæ est objectum qua si formale omnipotentia Dei. Similiter quamvis plura sciuntur à Deo, scientia Dei est una, ex eo quòd omnia sub eadem ratione scibilis adveniunt, scilicet essentia divina, quæ est Deo ra-

tio objectiva sciendi creaturas. Item quamvis factibilia per divinam artem sint plura, quia tamen omnia sub ratione factibilis conveniunt, ratio art. non multiplicatur virtualiter in Deo. Deniq; lex æterna una est, virtuales distinctionem excludens, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 95. art. 1. quia licet plura sint quæ jubet & prohibet, omnia tamen ordinantur ad bonum commune, ad quod lex dirigit per modum regulæ. Ergo pariter, quamvis plura provideantur à Deo, quia tamen omnia adunantur in ordine ad finem communem (ostensionem scilicet bonitatis Dei, & divina gloriæ manifestationem) providentia Dei una erit, absq; virtuali discrimine.

Quod potest magis declarari & confirmari. Sicut lex æterna dirigit per modum regulantis, ita providentia per modum ordinantis: At licet regulata per legem æternam diversa sint, & fines particulares inter se differant, quia tamen omnia adunantur in ordine ad bonum universale, cadunt sub eadem lege virtualiter indivisibile. Ergo quamvis ordinata ad finem providentia, inter se distinguantur, & particulares fines diversos inspiciant, quia tamen omnia adunantur in ordine ad finem universalissimi provisoris, providentia erit una.

Confirmatur ampliùs: Licet idem multiplicentur in Deo, quia significantur ut objectum intellectus, sive ut id quod à Deo intelligitur, ars tamen & scientia non multiplicatur, quia significantur ut id quo Deus intelligit, ut docet D. Thomas supra quæst. 15. art. 2. ad 2. At providentia significatur non per modum objectum intellectus, sed ut id quo Deus practice intelligit & ordinat de agendis in finem: Ergo est una, nec dum formaliter, sed etiam virtualiter.

Dico secundò: Prædestinationem esse partem objectivam providentia divina.

Probatum breviter: Ideo Tractatus de celo verbi gratia, est pars objectiva Philosophia naturalis, quia cum ejus objectum sit ens mobile in sua latitudine, Tractatus de celo agit de quadam mobili in particulari, sub ente mobili in hoc contento particulariter: Sed divina providentia ad omnia providenda se extendit, secundum ordinem quem dicunt ad finem, ostensionem scilicet attributorum Dei; prædestinatio vero solum erga media efficaciter ad gloriam conducentia versatur, quæ sub ratione medii ordinabilis ad finem illum universalissimum, ut partes continentur: Ergo est pars objectiva divina Providentia.

§. 1. III.

Solvuntur obiectiones.

Objicies primò: In Deo sunt plures species relationum realium, scilicet paternitas, filiacio & spiratio. Plures species virtutum moralium: nempe misericordia, justitia, liberalitas, mansuetudo, &c. Plures idem specie diversa, ut colligitur ex D. Thoma supra quæst. 15. art. 2. Quidam ergo etiam poterunt in illo admitti plures providentia virtualiter inter se distinctæ.

Confirmatur primò: Virtutes morales non desumunt suam entitatem & specificationem à fine ultimo ad quem ab operante ordinantur, sed à fine proximo quem immediate respiciunt, ut docent Theologi in Tractatu de virtutibus: Ergo licet providentia finem ultimum provisoris re-

speciat, non sequitur illam esse unicum attributum virtualiter indistinctum.

31. Confirmatur se cundo: Quæ sunt diversi ordinis, essentialiter, aut saltem virtualiter distinguuntur: unde Deus ut author naturalis, virtualiter distinguitur à seipso ut est author supernaturalis. Sed providentia naturalis & prædestinationis sunt diversi ordinis: Ergo saltem virtualiter distinguuntur.

32. Ad objectionem respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam & paritatem: Nam relationes plurificatur in Deo ob diversam oppositionem propter quam realiter distinguuntur, quæ oppositio non invenitur inter providentiam & prædestinationem. Virtutes morales virtualiter in Deo distinguuntur, quia illæ non specificantur à fine ultimo quem ex parte operantis, & imperativè respiciunt, sed ab objectis propriis justitia à jure unicuique servando, misericordia ab aliena miseria sublevanda, &c. quæ cum sint objecta diversa formaliter, specificant virtutes realiter in nobis distinctas, & in Deo virtualiter, quatenus justitia divina respicit Dei dignitatem prout continet objectivè honestatè publicè creatæ, & misericordia divina bonitatè Dei attingit, prout est ratio sublevandi alienam miseriæ. Providentia autem quæ virtus est ordinativa universalissimi provisoris, finem universalissimum respicit, à quo accipit unitatem necdum formalem, sed etiam virtuale.

Deniq; ut colligitur ex D. Thoma supra qu. 1. art. 2. ad 2. Inter ideam & providentiam notabile intercedit discrimen. Nam providentia se tenet ex parte Dei providentis & intelligentis, & significatur ut id quod Deus practicè intelligit & ordinar de agendis; unde cum divino intellectu commensurari debet quoad unitatem in modo attingendi proprium objectum, ac prout inde sicut intellectus divinus absq; virtuali diversitate sufficiente ut dicantur plures intellectus, in Deo omnia attingit quæ sub objecto proprio continentur: ita providentia, absq; virtuali diversitate ad omnia se extendit, quæ comprehenduntur sub ratione ordinabilis in finem inspectum ab illa. Idea verò se tenet ex parte objecti intellecti, & significatur ut id quod à Deo intelligitur: unde non cum intellectu, sed cum objecto proportionatur quoad unitatem vel diversitatem; atq; adeo cum objecta à Deo intellecta plura sint, plures etiam datur ideæ in Deo.

33. Ad primam confirmationem dicendum quòd licet aliquæ virtutes morales specificentur in nobis à fine proximo: ut justitia, misericordia, clementia, &c. Tamen dantur aliquæ, quæ ex propria ratione habent respicere finem ultimum, & ab illo unitatem & specificationem desumunt: ut charitas, providentia regalis, &c. fortiori providentia divina.

34. Ad secundam distinguo Majorem: Quæ sunt diversi ordinis ex parte ejus quod in recto & formaliter dicunt, distinguuntur saltem virtualiter concedo Majorem. Quæ sunt diversi ordinis ex parte ejus quod de connotato & materialiter importat, nego Majorem. Unde ad Minorem respondeo providentiam divinam non esse diversi ordinis à prædestinatione, ex parte formaliter importati, sed tantum ex parte materialis connotati: quæ etiam ratione, Deus ut author supernaturalis, non distinguuntur virtualiter à seipso ut author naturalis, quia hæc distinctio solùm petitur ex parte diversorum effectuum quos

A producit, & non ex parte ipsius omnipotentia.

Objicies secundo: Pars subjectiva dicitur illa quæ addit aliquid supra rationem communem & superiorem: Sed prædestinatio addit aliquid supra providentiam generalem, scilicet efficaciam mediorem, & consecutionem finis, ut infra dicemus; Ergo est pars subjectiva, & non tantum objectiva divinæ providentiæ.

35. Respondeo distinguendo Majorem. Quæ addit aliquid se tenens ex parte rationis formalis, concedo Majorem. Se tenens solum ex parte objecti seu connotati materialis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem, & nego Consequentiam. Itaque non omnis additio ad aliquid facit partem subjectivam, sed additio ad rationem formalem & per se. Nam intellectus practicus addit aliquid supra intellectum, scilicet ordinem ad operationem, & tamen non est pars subjectiva illius, quia ratio practici se tenet tantum ex parte objecti materialis intellectus, non autem ex parte objecti formalis. Item scientia visionis vel approbationis in Deo, addunt aliquid supra scientiam ut sic, scilicet præsentiam objecti in mensura propria vel superiori æternitatis, & decretum seu beneplacitum divinæ voluntatis; & tamen non sunt partes subjectivæ, sed objectivæ tantum divinæ scientiæ. Cuius ergo efficaciam mediorem & consecutio gloriæ, quæ addit prædestinatio supra providentiam generalem, non sunt aliquid se tenens ex parte rationis formalis divinæ providentiæ, quæ est respicere finem ultimum simpliciter ipsius provisoris, prædestinatio non est pars subjectiva, sed tantum objectiva divinæ providentiæ.

36. Objicies tertio contra secundam conclusionem: Partes objectivæ alicujus virtutis vel habitus, sunt ejusdem rationis & conditionis: Sed prædestinatio non est ejusdem conditionis ac aliæ partes divinæ providentiæ: Ergo non est pars objectiva illius. Major constat: nam omnes conclusiones Theologicæ v. g. quia sunt partes objectivæ habitus Theologici, procedunt ex principiis fidei, & nituntur divinæ revelationi virtuali. Minor verò probatur: Prædestinatio importat infallibilem finem consecutionem, quam non dicunt aliæ partes divinæ providentiæ: ut constat in reprobatione, quæ est quædam providentia quæ versatur circa res quæ nunquam consequentur sicut finem: Ergo prædestinatio non est ejusdem conditionis & rationis, ac aliæ partes divinæ providentiæ.

37. Respondeo partes integrales vel objectivas alicujus virtutis vel habitus, debere esse ejusdem conditionis essentialis, non tamè semper requiri ut sint ejusdem conditionis accidentalis: hoc autem quod est consequi infallibiliter finem rei provise, non est conditio essentialis, sed tantum accidentalis divinæ providentiæ ut sic, quæ solum respicit essentialiter finem ultimū ipsius provisoris: scilicet gloriam Dei, & divino attributorum manifestationem, & hunc semper consequitur, ac prout in illo omnes ejus partes semper conveniunt.

ARTICULUS V.

Corollaria notata digna.

38. Ex dictis in hac disputatione colliges primò: prædestinationem rectè sic definiti ab Augustino libro de dono persever. cap. 14. Prædestinatio est...

finatio est praescientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. In qua definitione, nomine praescientiae non debet intelligi scientia media, ut contendunt ejus defensores: Tum quia D. Augustinus illam excludit ac reprobavit, non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam, & docuit quod Deus praedestinatione sua ea praescivit quae fuerat ipse factururus, & quod si futura nostra bona opera praescivit, atque praedestinavit: ut Tractatu de scientia Dei fuse expendimus. Tum etiam quia scientia media, cum sit pure speculativa, non potest dare infallibilitatem & efficaciam necessariam praedestinationi, ut infra ostendemus. Nominem ergo praescientiam intelligitur scientia Dei practica, seu approbationis, divinae voluntatis decreto mixta, quae non supponit, sed facit rerum existentiam & futuritatem, & ad quam pertinet actus divini imperii, in quo praedestinationis essentiam consistere demonstravimus. Additur Preparatio: ut per hoc nomen magis declaratur, quod praedestinatio non est quacumque praescientia seu cognitio, sed cognitio practicae practicae, seu actus imperii quo media ad salutem & vitam aeternam conducentia preparantur, ac executioni mandantur. Subjungitur Beneficiorum Dei: hoc est donorum, seu bonorum quae Deus praedestinat confert, inter quae non solum numeratur gratia habitualis quae iustificatur, sed etiam actualis quae excitantur, moventur & adjuvantur ad bene operandum ipsaque bona opera quibus gloriam aeternam promerentur, ac magnum perseverantiae donum, quod ut dicit Tridentinum sess. 6. cap. 13. Aliunde haberi non potest, nisi ab eo qui potens est, eum qui stat statuerit ut perseveranter stet, & eum qui cadit restituere. Et tandem ipsa gloria, quae beneficiorum Dei maximum est, & ultimus, ac praecipuus divinae praedestinationis effectus. Denique dicit Augustinus: Quibus certissime liberantur quicumque liberantur, ut declaret vim & efficaciam intrinsicam auxiliorum gratiae, quibus electi ad aeternam beatitudinem infallibiliter perducuntur; & significet, praedestinationem non niti tantum mediis ex se fallibilibus, & moraliter tantum excitantibus, & quae ex sola praescientia futuri consensu habeant certitudinem & efficaciam, ut docent defensores scientiae mediae, sed auxiliis ex se efficacibus & ex infinita divinae voluntatis & omnipotentiae virtute & efficacia descendentibus: ut enim inquit ipse Augustinus de praedest. Sanct. capite decimo. Quando Deus promisit Abrahae fidem & conversionem Gentium, non de nostra voluntate potestate, sed de sua praedestinatione promisit: promisit enim quod ipse factururus fuerat, non quod homines; quia etsi faciant homines bona quae pertinent ad colendum Deum, ipse tamen facit ut illi faciant quae praecepit, non illi faciunt ut ipse faciat quod promisit, &c.

Colliges secundò: optimam etiam esse praedestinationis definitionem à Divo Thoma traditam hic articulo primo ubi ait: Praedestinatio est ratio transmissionis creaturae rationalis in vitam aeternam. Prima particula ponitur loco generis, & denotat praedestinationem, sicut & providentiam, esse actum divini intellectus, ut supra ex eodem sancto Doctore monstravimus. Alia vero designant triplicem differentiam, quae (ut infra ostendemus) inter praedestinationem, & generalem providentiam reperitur. Prima se tenet ex parte subjecti, creaturae scilicet rationa-

lis, quae sola est capax beatitudinis. Secunda ex parte finis, scilicet vitae aeternae, à praedestinatione inspecti. Tertia sumitur ex efficacia & infallibilitate mediatorum, quibus electi ad finem illum infallibiliter transmittuntur & perducuntur: quae omnia clare patebunt ex dicendis corollario 4.

Colliges tertio: Spuria ac illegitima esse hanc praedestinationis definitionem quam tradidit Molina hic art. 1. disp. 1. Praedestinatio est ratio ordinis seu mediatorum in Deo, quibus praedicitur creaturam rationalem perducendam in vitam aeternam, cum proposito eundem ordinem exequenti. Nam praeterquam quod haec definitio longissima est, & propterea non parum vitiosa, illa tacite includit scientiam mediam; quia dicit esse ordinem mediatorum quibus Deus praedicit, non autem dicit quibus Deus praeparat creaturam rationalem praesidio autem mediatorum, sine praeparatione a Deo facta est scientia media. Augustinus autem dicit, quod praedestinatio est praescientia & preparatio beneficiorum Dei, & non solum praescientia. Praeterea cum scientia media sit ad summum quaestio problematica, & sub litigio, & disputatione Theologorum relicta, eam in descriptione praedestinationis inferere, ejusque definitionem praescientia illa futuri consensu exploratrice infatigare, est velle res dubias disputabiles, voluntaria definitione terminare.

Colliges quartò: Inter praedestinationem & providentiam plura reperiri discrimina. Primum est, quod subjectum praedestinationis est sola creatura rationalis; providentiae autem subjectum est omnis creatura: quia illa respicit beatitudinem supernaturalem, cuius capacitas in sola creatura rationali invenitur: ista vero quocumque effectus ab omnipotentia productus, quorum aliae creaturae sunt capaces.

Secundum est, quod praedestinatio respicit finem superexcedentem facultatem rationalis creaturae: Providentia autem superexcedentiam illam non petit, sed circa quemlibet finem, sive naturalem, sive supernaturalem versatur, media ad illum ordinando, ut docet D. Thomas hic art. 1. & quod de ver. ar. 1. in corp. cuius verba statim referemus.

Praeterea difficultas est & controversia inter Theologos, an praedestinatio à providentia distinguitur, per hoc quod illa est infallibilis, non solum quoad ordinem mediatorum in finem, sed etiam quoad actualem ipsius consecutionem: ista vero solum petat infallibilitatem ordinis, non vero actualem finis. Partem negativam tenent Cajetanus & Bannez quae praedestinationis. 1. & Alvarez li. 4. de auxili. disp. 3. & sequenti, asserentes providentiam divinam non solum quoad ordinem mediatorum, sed etiam quoad actualem finis consecutionem, esse infallibilem. Sententia tamen affirmativa quam tuerentur Capreolus in 1. dist. 40. quaest. 1. art. 1. Ferraribus 3. contra Gent. capite 94. Nazarius quaest. praecedenti articulo 1. Gonzales & Marcus à Serra, videtur verior, & doctrinae Divi Thomae conformior. Nam S. Doctor quaest. 6. de verit. art. 1. in corp. duplicem praedestinationis à generali providentia differentiam exponens, sic ait: Praedestinatio quantum ad duo à providentia differet: providentia enim dicit universalem ordinationem in finem, unde se extendit ad omnia quae à Deo in finem alicuique ordinantur, sive sint rationalia, siveque irrationalia, sive bona, sive mala. Praedestinatio autem respicit tantum illum finem quo est

principali rationali creatura, utpote gloriæ: & ideo prædestinatio non est nisi hominum, & eorum que spectant ad salutem. Differt etiam alio modo: In qualibet enim ordinatione ad finem est duo considerata, scilicet ipsum ordinem, & exitum vel eventum ordinis: non enim omnia que ad finem ordinantur, finem consequuntur: prædestinatio ergo ordinem in finem respicit tantum, unde per Dei providentiam omnes homines ad beatitudinem ordinantur; sed prædestinatio respicit etiam exitum vel eventum ordinis, unde non est nisi eorum qui gloriam consequuntur. Idem docet in I. dist. 40. quæst. 1. art. 2. in corp. & ibidem ad Annibaldum quæst. 1. art. 1. Ergo ex mente D. Thomæ, de conceptione ratione providentiæ non est infallibilis eventus seu consecutionis finis, bene tamen de ratione prædestinationis.

Eodem veritas hac ratione suaderetur: Reprobi per generalem providentiam ordinis supernaturalis ordinantur ad gloriam, eisque conferuntur, vel saltem offeruntur à Deo auxilia sufficientia, vel saltem illam adipisci possunt, ut Tractatu præcedenti ostendimus. At reprobi gloriam nunquam consequuntur: Ergo de ratione generalis providentiæ non est infallibilis affectio finis ad quem creatura ordinatur.

Confirmatur: Providentiæ efficaciam accipit voluntas finis quam supponit: Ergo sicut absque imperfectione constituitur in Deo duplex voluntas respectu finis ad quem homines ordinantur; una antecedens & inefficax, quæ vult omnes homines salvos fieri; altera consequens & efficax, quæ solum vult prædestinatos salvari, ut loco citato demonstravimus. Ita etiam absque imperfectione duplex providentiæ in Deo admitti potest: quarum una sit efficax, & altera inefficax ad finis consecutionem; & consequenter de ratione omnis providentiæ non est affectio finis particularis ad quem Deus ordinat creaturam. Dixi, *Finis particularis*, quia omnis providentiæ habet annexam alicujus finis consecutionem: in omni enim providentiæ Deus suam bonitatem, vel justitiam, aliaque attributa ostendit; manifestatio autem attributorum est finis ultimus à providentiæ impetus; omnis tamen providentiæ non infert infallibilitatem consecutionem finis ad quem ipsa creatura ordinatur, ut constat in reprobatione, quæ est quedam providentiæ quam Deus habet circa aliquos homines, qui nunquam æternam beatitudinem consequentur.

Dicitur D. Thomas quæst. præcedenti art. 4. ad 2. artic. hoc est immobile & certus divina providentiæ vis, quod ea que ab ipso providentur, cuncta eveniunt eo modo quo ipse providet, sive necessar. sive contingenter. Et in resp. ad 3. asserit quod Divina providentiæ non deficiat a suo effectu nec à modo eveniendi quem providit. Et 3. contra Genes cap. 94. docet ordinem divine providentiæ imputari non posse, & providentiæ non posse à suo effectu cassari. Ergo juxta D. Thomam, de ratione providentiæ est infallibilitas non solum ordinis mediatorum ad finem, sed etiam eventus affectio finis.

Respondet primò cum Ferrariensi, ubi supra: D. Thomam loqui in sensu permissivo, quatenus providentiæ in aliqua sui parte, nempe in prædestinatione, habet annexam utramque infallibilitatem ordinis & eventus; non autem quod de conceptu providentiæ ut sic sit utraque infallibilitas. Vel secundò dicitur cum eodem ibidem: quæ à Deo providentur, non esse finem, sed media: nam licet finis in executione sit effe-

ctus providentiæ, non tamen est immediate provifus ab illa, sed effectus mediatorum quæ ordinantur ad finem; circa media autem immutabilis est divina providentiæ, & quoad hoc verum est illam nunquam frustrari vel cassari, nam eo ipso quod provideat de mediis, infallibiliter illa ponentur in esse; quia tamen aliquando confert media tantum sufficientia, aliquando verò efficacia, consequens sit quod non semper annexam habeat finis affectio nem; & sic intelligendum est id quod de providentiæ Dei canit Ecclesiæ: *Deus cuius providentiæ in sui dispositione non fallitur.*

B Instabis: Ad perfectissimam providentiæ spectat non solum ordinatio mediatorum, sed etiam finis affectio: Atqui providentiæ Dei in summo gradu perfectionis existit: Ergo de ratione illius non solum est ordinatio mediatorum, sed etiam finis affectio.

Respondet ex eodem Ferrariensi, distinguendo Majorem. Ad perfectissimam providentiæ, supponentem voluntatem finis consequentem & efficacem, concedo Majorem. Supponentem voluntatem finis inefficacem & antecedentem, nego Majorem. Unde cum providentiæ Dei generalis non supponat voluntatem consequentem, sed solum antecedentem de salute omnium hominum, ut supra diximus, quamvis sit perfectissima, non debet tamen habere infallibiliter annexam ipsius finis consecutionem; sicut prædestinatio, quæ supponit voluntatem consequentem & efficacem circa salutem electorum.

C Urgebis: Voluntas consequens mediatorum non potest oriri nisi ex voluntate consequenti finis; sicut electio efficax mediatorum necessario supponit efficacem intentionem finis: Sed providentiæ Dei generalis supponit voluntatem consequentem mediatorum, cum sit efficax ad illorum positionem, eaque de facto ponat & conferat: Ergo illa supponit voluntatem consequentem & efficacem finis, & non solum antecedentem & inefficacem.

Respondet distinguendo Majorem. Voluntas consequens mediatorum efficaciam ad finem, non potest oriri nisi ex voluntate consequenti illius, concedo Majorem. Voluntas consequens mediatorum tantum sufficientium, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam; quia providentiæ inefficax ad finem, non supponit voluntatem consequentem mediatorum efficaciam, sed tantum sufficientiam.

Ex dictis etiam in hujus disputationis decursu facile intelliges, quomodo sint ordinandi actus divini intellectus & voluntatis, ad prædestinationis negotium pertinentes. Nam sicut in nobis antequam aliquem finem consequamur, debet primò præcedere cognitio finis. Secundò ejus intentio. Tertio actus consilii de mediis eligendis. Quarto judicium, seu sententia quæ judicatur quæ media sint utilia, quæ inutilia. Quintò proponuntur media voluntati ut eligat. Sextò voluntas eligit quæ sibi magis placent. Septimò juxta D. Thomam supra relatum, intellectus imperat executionem mediatorum. Octavò voluntas applicat potentias executivas, qui actus vocatur usus activus. Deinde sequitur executio, seu, usus passivus. Idem proportionaliter, & seclusis imperfectionibus, in Deo reperitur. In primis enim Deus scientiâ simplicis intelligentiæ

gentiæ cognovit omnia possibile, & inter ea cognovit tres ordines rerum; scilicet naturæ, gratiæ, & unionis hypostatice, secundum quos potuit se communicare. Cognovit etiam omnia media quibus potest obtineri quilibet finis proprius istorum ordinum; & inter alia cognovit naturam & virtutem auxiliorum efficacium ordinis gratiæ, & infallibilem connexionem quam sine læsione libertatis habent cum actibus liberis pro quibus conferuntur. Supposita ista generali cognitione, secundum intelligimus Deum voluisse ostensionem suæ bonitatis, secundum communicationem illius triplicis ordinis; taliter tamen ordinatam, quod prius voluerit Incarnationem, & inter alia pro gloria Christi voluit beatitudinem illarum voluerit, ut medium respectu gloriæ Christi, illam tamen voluit ut finem utriusque ordinis naturæ & gratiæ. Tertio, quia istam beatitudinem voluit efficaciter aliquibus ex creaturis rationalibus, & non aliis, quod est diligere & eligere eas, ut explicat D. Thomas hic art. 4. ideo tunc intelligitur quasdam creaturas rationales præ aliis dilexisse & elegisse ad beatitudinem. Præterea, quia media perducunt illas creaturas ad beatitudinem, poterant esse diversa. Quarto judicavit bonum esse illas ad eam perducere per ista media determinata, & non per alia; & tunc quinto voluntas Dei acceptavit & elegit ea. Sexto intellectus divinus ex motione voluntatis imperavit illa executioni mandati, post quem actum fuit in voluntate divina usus activus, seu decretum executivum de mediis in tempore exequendis, & tandem in tempore fuit facta executio. Cum autem Deus sit actus purissimus, & omnis potentialitatis, & compositionis expertus, hi actus non possunt distingui realiter, aut formaliter, sed tantum virtualiter, vel per ordinem ad diversa objecta & connotata materialia ad quæ terminantur; quo etiam modo se invicem præcedunt, & habent rationem prioris & posterioris, ut alibi exposuimus.

DISPUTATIO II.

De causis prædestinationis.

Ubi fons Nili erumpat, quæ prima tanti fluminis origo? tot curiosi scrutatores, frustrato semper labore inquisierunt; ut inter adstrata & impossibilia, olim proverbialiter jactaretur, fontes Nili invenire. Unde egregie Lucanus lib. 10.

*Arcanum natura caput non prodidit ulli:
Nec licuit populo parvum te Nile videre,
Amovique sinus, & Gentes maluit ortus
Mirari, quam nosse tuos.*

Sed longè altior & secretior est divini prædestinationis origo, & unde fluat fluminis illius imperus, qui latificat civitatem Dei, unde inquam hoc divini gratiæ flumen oriatur, difficile est explorare; nec ejus origo sciri potest, nisi ab eodem spiritu, qui solus abstrixit nos divini cordis recessus scrutatur. Ejus ergo revelationi humiliter insistentes, divini prædestinationis causas & originem, juxta Scripturam Sacram, SS. Patrum, præsertim Augustini & Thomæ, dogmata nunc inquirimus.

Porrò hic non agimus de omnibus causis prædestinationis; nam satis constat ex dictis, solum Deum esse causam efficientem illius, manifestationem divinarum perfectionum, causam finalem. Ad quod divini imperii transmittitur creaturam inellecitualem in finem vite æternæ, causam formalem. Et tandem creaturam rationalem, sive intellectionalem, esse causam materiam, sive materiam circa quam illa versatur. Unde hic solum disputandum erit de causa motiva prædestinationis, & discutiendum, an illa sit divina bonitas, & gratuita ejus dilectio circa electos, vel præscientia futurorum meritorum?

ARTICULUS I.

An electio efficax prædestinatorum ad gloriam sit pure gratuita, & merita præcedentia antecedit, & supponat?

Hæc celeberrima controversia non procedit de prædestinatione secundum suam rationem essentiali considerata, & prout importat actum divini imperii, in quo supra ostendimus essentiali prædestinationis consistere delecta, prout dicit electionem efficacem salvandorum, quæ ad actum imperii præsupponitur. Unde de consensu diximus in titulo hujus articuli: *electio efficax prædestinatorum ad gloriam &c.*

§. I.

Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, & referuntur sententiæ.

In hac questione duo certæ & indubitata habenda sunt, & aliud in controversiam revocatur. In primis de fide certum est, & in multis Conciliis contra Pelagianos definitum, electionem hominum ad primam gratiam & vocationem, esse omnino gratuitam, & à meritorum præscientia independentem, ut egregie demonstrat D. Augustinus cap. 15. de prædest. Sanctorum, exemplo Christi, qui cum sit nobis prædestinationis exemplar, prædestinatus est ad gratiam unionis, abique illis præcedentibus meritis, & ex sola gratuita Dei electione & dilectione. Est (inquit) præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ipse Salvator, ipse mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui ut hoc esset, quibus tantum suus; vel operum, vel fidei præcedentibus meritis, natura humana quæ in illo est comparavit? Respondetur quod ille homo ut à Verbo Patri coæterno in unitatem personæ assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meritum. Quod ejus bonum qualecumque præstitit? quid ergo ante quid, credidit quod perierit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret? Et tandem circa finem capituli, sic concludit. Sicut ergo prædestinatus est illi Deus, ut caput nostrum esset, ita & multi prædestinabimus, ut membra ejus essemus. Humana hic membra conticescant quæ perierunt per Adam, & regnat quæ regnat Dei gratia per Iesum Christum Dominum nostrum. Quisquis in capite nostro præcedentia merita supponit illius generationis invenit, ipse in nobis membris quæ præcedentia merita multiplicat & regenerationis inquirat. Neque enim retribuita est Christo illa generatio, sed tributa. Sic & nobis ut ex aqua & spiritu renasceremur, non retributum est pro aliquo merito, sed gratia tribu-